Senedd Cymru
Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol

Adroddiad ar y Memoranda Cydsyniad Deddfwriaethol ar y Bil Hawliau Cyflogaeth

Mawrth 2025

1. Cefndir

1. Mae'r adroddiad hwn yn ystyried Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol[1] (y Memorandwm) a Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol Atodol[2] (y Memorandwm Atodol) Llywodraeth Cymru ar y Bil Hawliau Cyflogaeth.[3]

2. Cyflwynwyd y Bil Hawliau Cyflogaeth ("y Bil") yn Nhŷ'r Cyffredin ar 10 Hydref 2024 a chafodd ei Ail Ddarlleniad ar 21 Hydref 2024. Mae bellach wedi mynd drwy'r Cyfnod Pwyllgor yn Nhŷ'r Cyffredin a dechreuodd y cyfnod adrodd ar 11 Mawrth 2025.

3. Mae enw hir y Bil yn nodi ei ddiben fel a ganlyn:

> *"make provision to amend the law relating to employment rights; to make provision about procedure for handling redundancies; to make provision about the treatment of workers involved in the supply of services under certain public contracts; to provide for duties to be imposed on employers in relation to equality; to provide for the establishment of the School Support Staff Negotiating Body and the Adult Social Care Negotiating Body; to make provision about trade unions,*

[1] Llywodraeth Cymru, Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol, y Bil Hawliau Cyflogaeth, 5 Rhagfyr 2024
[2] Llywodraeth Cymru, Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol Atodol (Rhif 2), y Bil Hawliau Cyflogaeth, 19 Rhagfyr 2024
[3] Senedd y DU, y Bil Hawliau Cyflogaeth (Saesneg yn unig)

> *industrial action, employers' associations and the functions of the Certification Officer; to make provision about the enforcement of legislation relating to the labour market; and for connected purposes".*

Gosododd Jack Sargeant AS, y Gweinidog Diwylliant, Sgiliau a Phartneriaeth Gymdeithasol (y Gweinidog), y Memorandwm a'r Memorandwm Atodol mewn cysylltiad â'r Bil ar 5 Rhagfyr a 19 Rhagfyr 2024, yn y drefn honno.

4. Cyfeiriodd y Pwyllgor Busnes y ddau at y Pwyllgor hwn, Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig a'r Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad, a'r dyddiad cau diwygiedig ar gyfer cyflwyno adroddiad yw 28 Mawrth 2025.

5. Mae pob cyfeiriad at rifau cymalau yn yr adroddiad hwn yn gyfeiriadau at rifau cymalau'r Bil fel y'i cyflwynwyd.

2. Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol

6. Mae paragraffau 4 i 10 o'r Memorandwm yn rhoi crynodeb o'r Bil ac yn amlinellu ei amcanion polisi. Mae paragraffau 11 a 12 o'r Memorandwm yn nodi asesiad Llywodraeth Cymru o'r darpariaethau yn y Bil y mae angen cydsyniad ar eu cyfer. Mae'r darpariaethau hyn yn ymwneud â gwarchod gweithwyr sy'n trosglwyddo mewn contractau allanoli; cynlluniau gweithredu cydraddoldeb; a deddfwriaeth sy'n ymwneud â'r undebau llafur.

3. Memorandwm Cydsyniad Deddfwriaethol Atodol

7. Mae'r Memorandwm Atodol yn canolbwyntio ar gymal 25 o'r Bil, fel y'i cyflwynwyd. Mae cymal 25 yn diwygio Deddf Caffael 2023 mewn perthynas â gwarchod gweithwyr sy'n trosglwyddo mewn contractau allanoli. Mae'r Memorandwm a'r Nodiadau Esboniadol i'r Bil yn datgan mai diben y cymal hwn yw creu pŵer i un o Weinidogion y Goron wneud rheoliadau a gosod dyletswydd i gyhoeddi cod ymarfer statudol. Bwriedir i'r pwerau hyn gael eu defnyddio i nodi mesurau i osgoi sefyllfaoedd pan fo gweithlu yn cynnwys cyn-weithwyr y sector cyhoeddus a gweithwyr y sector preifat, gyda phob grŵp ar delerau ac amodau gwahanol, a elwir yn gyffredin yn "weithlu dwy haen". Mae'r Bil yn eithrio awdurdodau Cymreig datganoledig o gwmpas yr adran newydd (ac eithrio pan

fyddant yn cymryd rhan mewn trefniadau caffael a gedwir yn ôl ac unrhyw "drefniant caffael Cymreig datganoledig").

8. Mae'r Memorandwm Atodol yn nodi bod y Gweinidog wedi ysgrifennu at yr Is-ysgrifennydd Gwladol Seneddol dros Hawliau Cyflogaeth, Cystadleuaeth a Marchnadoedd ar 29 Hydref 2024. Er ei bod yn croesawu cynnwys cymal 25 o'r Bil Hawliau Cyflogaeth, nododd Llywodraeth Cymru anghysondebau posibl â'r "Cod Dwy Haen" yng Nghymru a Deddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023. At hynny, gofynnodd am welliant i gymal 25 o'r Bil i roi'r un pwerau i Weinidogion Cymru ag sydd gan yr Ysgrifennydd Gwladol i wneud darpariaeth mewn rheoliadau, a chyhoeddi cod ymarfer a fydd yn gymwys i'r sefydliadau hynny a ddiffinnir fel awdurdodau Cymreig datganoledig yn Neddf Caffael 2023 ond nad ydynt wedi'u rhestru yn Atodlen 1 i Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023.

9. Ymatebodd yr Is-ysgrifennydd Gwladol Seneddol ar 29 Tachwedd i gadarnhau y byddai Llywodraeth y DU yn ceisio cyflwyno gwelliant i'r Bil fel y gofynnwyd amdano yn ystod cyfnod Pwyllgor Tŷ'r Cyffredin. O ganlyniad, mae cymal 25 o'r Bil bellach wedi'i ddiwygio.

4. Y darpariaethau y ceisir cydsyniad ar eu cyfer

10. Mae Atodiad A i'r Nodiadau Esboniadol sy'n cyd-fynd â'r Bil yn nodi bod Llywodraeth y DU o'r farn mai dim ond ar gyfer cymal 25 o'r Bil y mae angen cydsyniad deddfwriaethol y Senedd. Mae'r Memorandwm a'r Memorandwm Atodol yn mynd i'r afael â'r cymal hwn.

11. Mae Llywodraeth Cymru yn cytuno â'r asesiad hwn, ond yn y Memorandwm mae'n nodi ei bod hefyd o'r farn bod angen cydsyniad ar gyfer cymalau 26, 49, 52, 54, 61 ac 71. Mae'r Memorandwm yn nodi mai barn Llywodraeth y DU yw nad oes angen cydsyniad y Senedd ar gyfer y cymalau hyn.

<u>Cymal 25</u>

12. Mae cymal 25 yn diwygio Deddf Caffael 2023 mewn perthynas â gwarchod gweithwyr sy'n trosglwyddo mewn contractau allanoli. Cyflwynwyd gwelliannau i'r cymal hwn i fynd i'r afael â'r anghysondeb a godwyd gan Lywodraeth Cymru, fel y cyfeirir ato ym mharagraff 7 uchod. Mae'r Memorandwm Atodol yn datgan mai effaith y gwelliannau hyn fydd ailstrwythuro'r darpariaethau newydd sydd

i'w mewnosod yn Neddf Caffael 2023 fel y byddai'r pwerau a freiniwyd yn flaenorol yn yr Ysgrifennydd Gwladol yn unig yn awr hefyd yn cael eu rhoi i Weinidogion Cymru mewn cysylltiad ag awdurdodau Cymreig datganoledig. Mae'r gwelliannau hefyd yn egluro nad yw'r ddyletswydd i gyhoeddi cod ymarfer yn dibynnu ar wneud y rheoliadau.

13. Mae'r Memorandwm Atodol yn mynd ymlaen i ddatgan mai effaith ymarferol y gwelliannau o ran Cymru yw rhoi pwerau i Weinidogion Cymru i wneud darpariaethau mewn rheoliadau i sicrhau bod gweithwyr sy'n cael eu trosglwyddo i gontractwr a gweithwyr sydd eisoes yn gweithio i'r contractwr hwnnw yn cael eu trin yn gyfartal, ac i gyhoeddi cod ymarfer ar faterion cysylltiedig. Bydd y darpariaethau newydd hyn yn gymwys i'r sefydliadau hynny a ddiffinnir fel awdurdodau Cymreig datganoledig yn Neddf Caffael 2023 ond nad ydynt wedi'u rhestru yn Atodlen 1 i Ddeddf Partneriaeth Gymdeithasol a Chaffael Cyhoeddus (Cymru) 2023.

<u>Cymal 26</u>

14. Mae cymal 26 yn mewnosod adran newydd 78A yn Neddf Cydraddoldeb 2010, sy'n galluogi gwneud rheoliadau sy'n ei gwneud yn ofynnol i gyflogwyr a chyrff cyhoeddus penodol lunio a chyhoeddi "cynllun gweithredu cydraddoldeb" sy'n ymdrin â materion yn ymwneud â chydraddoldeb rhywedd. Mae'r rhan fwyaf o'r cyrff cyhoeddus datganoledig yng Nghymru wedi'u heithrio, ond mae Comisiwn y Senedd (o dan ei enw blaenorol, Comisiwn Cynulliad Cenedlaethol Cymru) yn dod o dan y ddarpariaeth hon.

15. Mae cymal 26 hefyd yn caniatáu i reoliadau a wneir oddi tano fod yn gymwys i Asiantaeth yr Amgylchedd, Gwaed a Thrawsblaniadau'r GIG, Awdurdod Gwasanaethau Busnes y GIG a'r Cwmni Benthyciadau i Fyfyrwyr Cyfyngedig. Er nad yw'r cyrff hyn yn awdurdodau Cymreig datganoledig, mae cymal 26 yn datgan bod rhaid i un o Weinidogion y Goron ymgynghori â Gweinidogion Cymru cyn gwneud rheoliadau sy'n gymwys i'r cyrff hyn o dan y ddarpariaeth hon. Nid oes gofyniad tebyg i ymgynghori â Gweinidogion Cymru wrth wneud rheoliadau sy'n gymwys i Gomisiwn y Senedd.

<u>Cymalau 49, 52, 54, 61 ac 71</u>

16. Roedd y Pwyllgor o'r farn y byddai Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig mewn sefyllfa well i ystyried cymalau 49, 52, 54, 61 ac 71 o fewn ei gylch gwaith ef ac felly canolbwyntiodd ar gymalau 25 a 26.

5. Ymgysylltu gan Bwyllgorau'r Senedd

17. Ysgrifennodd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad at Lywodraeth Cymru ar 31 Ionawr 2025 yn gofyn am ragor o wybodaeth ac eglurhad mewn perthynas â chymalau 26, 49, 52, 54 ac 71. [4]

18. Eglurodd Llywodraeth Cymru yn ei hymateb ar 7 Chwefror fod cynnwys Comisiwn y Senedd yng nghwmpas cymal 26 yn deillio o'i restru yn Rhan 1 o Atodlen 19 i Ddeddf Cydraddoldeb 2010 (o dan y pennawd "Cyrff Seneddol a Datganoledig").[5]

19. Eglurodd hefyd fod cymalau 49, 52 a 54 yn rhoi sylw i faterion datganoledig yn unol â Rheol Sefydlog 29.

20. Ysgrifennodd y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad at Gomisiwn y Senedd ar 31 Ionawr ynghylch cymal 26.[6]

21. Cadarnhaodd Comisiwn y Senedd yn ei ymateb ar 13 Chwefror nad ymgynghorwyd ag ef ac na chafodd unrhyw ymgysylltiad â Llywodraeth y DU mewn perthynas â'r ddarpariaeth hon ac felly yr hoffai weld y Bil yn cael ei ddiwygio fel bod y Comisiwn yn cael ei gynnwys fel ymgynghorai statudol er mwyn rhoi'r cyfle iddo i wneud sylwadau ar unrhyw gynigion ar gyfer unrhyw reoliadau dilynol.[7]

22. Ysgrifennodd Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig at y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad ynghylch pryder bod Comisiwn y Senedd o fewn cwmpas y Bil. Mae'n nodi, er bod Cymal 26 yn datgan bod rhaid i un o Weinidogion y Goron ymgynghori â Gweinidogion Cymru cyn gwneud rheoliadau sy'n gymwys i gyrff cyhoeddus penodol nad ydynt wedi'u

---

[4] Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, PTN 4.3 Gohebiaeth oddi wrth y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad at y Gweinidog Diwylliant, Sgiliau a Phartneriaeth Gymdeithasol ynghylch y memoranda cydsyniad deddfwriaethol ar y Bil Hawliau Cyflogaeth
[5] Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, PTN 4.4 Gohebiaeth oddi wrth y Gweinidog Diwylliant, Sgiliau a Phartneriaeth Gymdeithasol at y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad ynghylch y Bil Hawliau Cyflogaeth
[6] Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, PTN 4.3 Gohebiaeth oddi wrth y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad at Gomisiwn y Senedd
[7] Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, PTN 4.3 Gohebiaeth oddi wrth y Llywydd at y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

datganoli ac sy'n gweithredu yng Nghymru, nad oes gofyniad o'r fath wrth wneud rheoliadau sy'n gymwys i Gomisiwn y Senedd.[8]

6. Ein barn ni

A oes angen cydsyniad deddfwriaethol?

Rydym yn cytuno â Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y DU bod **angen cydsyniad** ar gyfer cymal 25.

At hynny, rydym yn cytuno â Llywodraeth Cymru bod **angen cydsyniad** mewn cysylltiad â chymal 26.

Ni wnaethom ystyried cymalau 49, 52, 54, 61 ac 71 yn ddigon manwl i ddod i gasgliad, ac roeddem o'r farn y byddai Pwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig mewn sefyllfa well i wneud sylwadau ar y rhain o fewn ei gylch gwaith ef.

A ddylai'r Senedd roi cydsyniad deddfwriaethol?

Cymal 25

Mae'r Pwyllgor yn nodi'r gwelliannau a wnaed i gymal 25 o'r Bil i roi'r un pwerau i Weinidogion Cymru ag sydd gan yr Ysgrifennydd Gwladol fel y gofynnodd Llywodraeth Cymru amdanynt. Felly, nid oes ganddo unrhyw wrthwynebiad i roi cydsyniad deddfwriaethol mewn perthynas â'r cymal hwn.

Casgliad 1. Mae'r Pwyllgor yn fodlon â'r gwelliannau a wnaed i gymal 25 o'r Bil ac nid oes ganddo unrhyw wrthwynebiad i roi cydsyniad deddfwriaethol mewn perthynas â'r cymal hwn.

Cymal 26

[8] Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, PTN 4.5 Gohebiaeth oddi wrth Bwyllgor yr Economi, Masnach a Materion Gwledig at y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad

Mae'r Pwyllgor yn nodi barn Comisiwn y Senedd fel y'i hamlinellir mewn gohebiaeth ac mae'n credu y dylid egluro'r materion hyn cyn y gellir dod i farn ynghylch a ddylid rhoi cydsyniad. [9]

Argymhelliad 1. Mae'r Pwyllgor yn argymell bod Llywodraeth Cymru yn gofyn i Lywodraeth y DU am eglurder mewn perthynas â chymal 26 a'r pwyntiau a godwyd gan y Llywydd ar ran Comisiwn y Senedd ac yn rhoi gwybod i'r Aelodau am y canlyniad cyn gofyn i'r Senedd ystyried y Cynnig Cydsyniad Deddfwriaethol yn y Cyfarfod Llawn.

[9] Y Pwyllgor Cydraddoldeb a Chyfiawnder Cymdeithasol, PTN 4.3 Gohebiaeth oddi wrth y Llywydd at y Pwyllgor Deddfwriaeth, Cyfiawnder a'r Cyfansoddiad